

Proiectul Național 2018 sau mișcările tectonice ale domeniului bibliotecar

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: *Articolul reflectă tendințele internaționale în dezvoltarea domeniului biblioteconomic și informațional: dezvoltarea parteneriatelor, diversificarea serviciilor moderne și implementarea tehnologiilor informaționale, digitizarea resurselor. În funcție de aceste tendințe sunt identificate prioritățile dezvoltării Sistemului Național de Biblioteci.*

Cuvinte-cheie: *parteneriate, servicii moderne, inegalitatea digitală, digitizarea resurselor.*

Abstract: *The article reflects international tendencies in development of library and information science: growth of partnerships, diversification of modern services and implementation of informational technologies; digitization of sources. In accordance to these tendencies the priorities of the development of the National Library System are identified.*

Keywords: *Partnerships; modern services; digital inequality; digitization of sources.*

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci este în strânsă corelație cu alte activități metodologice organizate de BNRM, în special cu Simpozionul Științific „Anul bibliologic”. La Forumul Managerilor este prezentat, ca regulă, conceptul și sarcinile proiectului național pe anul viitor, iar peste un an, în cadrul Simpozionului Științific „Anul Bibliologic” are loc un schimb de opinii, dezbateri, discuții relative la realizarea proiectului național. Temele Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci sunt stabilite în urma cercetării stării de lucruri în domeniu în ansamblu pe țară, depistării aspectelor vulnerabile de activitate, precum și ca urmare a racordării activității bibliote-

cilor la tendințele biblioteconomice la nivel internațional.

Un obiectiv important al Forumului Managerilor este menținerea comunității bibliotecare a țării conectată la tendințele, prioritățile, realizările comunității internaționale și ajustarea acestora la specificul național.

Proiectul de țară pentru anul 2018 s-a conturat pe parcursul elaborării și aprobării de către organele abilitate a Legii cu privire la biblioteci (2017) și a strategiilor naționale și instituționale. Respectiv, comunitatea bibliotecară se va axa pe reșezarea activității bibliotecare în conformitate cu noul cadru legal, strategic și de reglementare. În acest sens, prioritățile bibliotecilor vor include,

dar nu se vor limita la următoarele aspecte:

- diversificarea resurselor, produselor și serviciilor de interes pentru utilizatori;
- promovarea și implicarea în realizarea ODD-urilor;
- dezvoltarea competențelor bibliotecarilor și utilizatorilor;
- promovarea Legii cu privire la bibliotecă;
- elaborarea instrumentelor necesare pentru implementarea **Legii cu privire la bibliotecă**;
- monitorizarea realizării strategiilor naționale și instituționale.

O atenție deosebită va fi acordată monitorizării realizării **Strategiei de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020**, obiectivele principale ale căreia includ:

- Eficientizarea coordonării și consolidării rețelei de biblioteci publice teritoriale;
- Modernizarea bibliotecilor publice teritoriale;
- Dezvoltarea platformei informaționale integrate a bibliotecilor publice;
- Dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă;
- Susținerea procesului de advocacy pentru bibliotecile publice moderne.

Biblioteca, mai mult decât oricare altă instituție, poate servi ca oglindă a societății. Tot ce se întâmplă în societate și în comunitate se reflectă imediat, uneori în limite rezonabile, alteori sub forma unei furtuni perfecte asupra bibliotecii, indiferent dacă este vorba de tendințe generale, de crize financiare, turbulențe politice, calamități naturale etc.

Cel mai elocvent și cel mai recent exemplu, în acest sens, este **Legea cu privire la bibliotecă**, al cărei scop a fost cel de scut de protecție și chează rezistenței bibliotecii în timp. Astfel, Legea reflectă doar tot ce s-a putut include pentru a întruni normele legale, corelarea cu alte legi, situația curentă și alte momente la fel de importante. Dar dacă luăm în calcul faptul că în unele țări, și SUA este un exemplu elocvent, nici nu există legi care reglementează în exclusivitate bibliotecile, și acestea activează, și chiar

prosperă, atunci nu-i o problemă capitală faptul că o prevedere dorită de noi nu și-a găsit oglindire în lege. Se poate insista pe un aspect sau altul în setul de documente care vor fi elaborate în vederea implementării legii.

Care sunt tendințele general globale care influențează și afectează dezvoltarea, inclusiv în domeniul biblioteconomic? Care sunt provocările bibliotecii de azi și de mâine, dar și din „viitorul viitorului”?

La 28 septembrie 2017 a fost publicat raportul privind cercetarea „Viitorul competențelor: ocuparea forței de muncă în 2030” realizat de universitățile Pearson, Nesta și Oxford. Cercetarea a avut scopul de a demonstra cum va arăta piața forței de muncă în viitor și ce competențe vor fi mai solicitate.

Raportul scoate în evidență tabloul pieței forței de muncă la intersecția dintre 7 „megatendințe”, în top aflându-se noile tehnologii urmate de globalizare, schimbările demografice, durabilitatea mediului, urbanizare, inegalitatea în dezvoltare și incertitudinea politică.

Printre ocupațiile care au cea mai mare probabilitate de a avea o cerere crescută către 2030 se numără și bibliotecarii. Potrivit raportului, va exista o cerere crescută pentru bibliotecari, curatori și arhiviști, printre alte ocupații, aceștia clasându-se în top pe locul 9, din cele 772 de ocupații care au făcut subiectul cercetării, urmărite de guvernul S.U.A.

Nu există nici o îndoială că bibliotecile și cei care lucrează în ele sunt de cursă lungă. Potrivit raportului, noi toți trebuie să învățăm lucruri noi și să dezvoltăm noi abilități pe tot parcursul vieții.

Probleme sunt multe, dar pe fonul lor vor trona mereu două mega probleme: austeritatea și tehnologizarea.

Problemele ce țin de austeritate au devenit deja o permanență a lumii bibliotecare. Tot mai frecvent auzim că nu avem nevoie de biblioteci sau că numărul acestora trebuie redus. Întrebarea care se impune este: „Cu ce acoperim acest gol și ce punem în locul bibliotecilor?” La fel se spune și despre

cărți. Nu mai avem nevoie de cărți pentru că există purtători de informație electronici. Dar, de fapt, studiile demonstrează că oamenii revin la cărțile tradiționale. În fiecare oraș european este câte o librărie. Chiar și gigantul **Amazon** deschide oficii unde se vând cărți în format tradițional. Câte librării au rămas la noi? Câte titluri au fost editate în ultimii ani și câte au ajuns în bibliotecă? Dacă acceptăm ideea că până și cea mai simplă bibliotecă sau librărie este spațiu de comunicare, loc pentru cultură, atunci asupra acestor fenomene ar trebui de meditat serios. Problemele legate de austeritate sunt specifice tuturor țărilor, indiferent de putere economică. În Anglia, în ultimii cinci ani, au dispărut peste 500 de biblioteci; în Rusia, în fiecare an, dispar în jur de 700-900 de biblioteci și filiale; în Belarusia, din 2010 până în 2016, numărul bibliotecilor s-a micșorat de două ori, de la 3 849 la 2 722, tirajul cărților s-a micșorat de două ori. În același timp, numărul utilizatorilor nu s-a redus atât de semnificativ, a scăzut de la 3 milioane 810 mii la 3 milioane 146 mii.

La 19 octombrie 2017, prestigiosul ziar britanic *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2017/oct/19/uk-national-public-library-system-community>) lansa ideea că Regatul Unit nu mai are sistem național de biblioteci publice, invocând exemplul celor peste 500 de biblioteci administrate de voluntari. Potrivit cotidianului, bibliotecile administrate de voluntari nu întrunesc standardele naționale. Există riscul că reducerea bibliotecilor se va dubla dacă nu se vor lua măsuri. Austeritatea ne va urmări ca o umbră și lumea bibliotecară va trebui să învețe cum să-i facă față.

Din fericire există și altfel de experiențe. În Franța, în mijlocul crizei, toate cheltuielile bugetare au fost sechestrare, cu excepția unui singur articol - cultură. Prestigiul culturii franceze este bine cunoscut. Parisul a fost, și rămâne, unul dintre marile centre culturale ale lumii.

Ce s-ar putea face pentru a preveni reducerea majoră a bibliotecilor? Toate gândurile duc la intervenția guvernului, mai ales în cazurile în care un consiliu local re-

duce prea mult bugetul bibliotecii. În definitiv, bugetele bibliotecilor sunt mici comparativ cu celelalte servicii oferite de organele locale și n-ar trebui atacate, având în vedere sprijinul public pentru ele. Mai este și implicarea membrilor comunității, care trebuie să aibă un cuvânt de spus în probleme de utilizare a banilor publici.

Tehnologiile de informare și comunicare vor constitui mereu motorul de dezvoltare în mai toate domeniile, dar și coșmarul permanent al profesioniștilor care vor trebui să-și dezvolte permanent competențele în TI.

Raymond Kurzweil, directorul tehnic al corporației **Google**, cunoscut inventator și futurolog american, renumit prin cercetările sale asupra inteligenței artificiale și a fenomenelor viitorului, în special prin prezicerile lui de viitor a anunțat, la începutul anului 2017, o nouă porție de preziceri, vizând în special tehnologiile. Dacă ar fi adunate toate prezicerile acestuia pe parcursul a 20 de ani din cărți, bloguri, interviuri și lecții, putem observa că viitorul cuprins între 2019-2099 este descris aproape pe ani. Potrivit lui Kurzweil, în viitor oamenii vor ajunge la o bunăstare materială cu posibilități aproape nelimitate, inteligența artificială o va depăși pe cea umană, iar oamenii pot deveni nemuritori. Merită de reținut, în special, prezicerile lui Raymond Kurzweil potrivit cărora către anul 2022 în SUA și Europa vor fi adoptate legi ce reglementează relațiile dintre oameni și roboți, iar către anul 2042 se poate întâmpla prima realizare potențială a nemuririi datorită armatei de nanoroboți, care va completa sistemul imunitar și va „curăța” bolile.

Amintim aici și de Alvin Toffler, care cu ani în urmă prezicea:

- în scurt timp Internetul de mare viteză va deveni o normă;
- videoconferințele vor permite angajaților din viitor să nu mai meargă la birou și să muncească din orice colț al lumii;
- știința și tehnologia se vor dezvolta într-un ritm atât de rapid, încât cei mai mulți oameni vor fi tentați să se „deconecteze” de la acest ritm de viață mult prea trepidant;
- omenirea va intra în era petabyte-ului, unitate de măsură superioară megabyte-ului.

Cum se vor răsfrânge toate aceste schimbări asupra bibliotecii? Printre tehnologiile inovative care vor fi implementate în biblioteca viitorului și care deja acaparează teren, tot mai frecvent sunt menționate: aplicațiile mobile de bibliotecă; soluțiile în regim auto-servire de scanare, printare, copiere; imprimantele 3D; roboții; dronele pentru livrarea cărților; interfețele digitale pentru cărțile tipărite etc.

Utilizarea aplicațiilor mobile în activitatea bibliotecară, de exemplu, reprezintă noi platforme, oportunități și dimensiuni pentru elaborarea ghidurilor interactive de bibliotecă, tururilor virtuale ale bibliotecii, calendarelor interactive ale evenimentelor de bibliotecă și multe alte posibilități.

Pentru bibliotecile noastre aceste realități reprezintă viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat.

Modernizarea bibliotecii începe de la infrastructură, însă inovație nu înseamnă calculator, gadgeturi, aplicații, internet, wi-fi ... dar cum și în ce scopuri le utilizăm și care este impactul lor. Pentru meditație pot fi invocate câteva date statistice, reflectând realitatea anului 2016. Potrivit datelor, 75,6% din totalul de biblioteci publice erau dotate cu tehnologii; 74,3% erau conectate Internet. În același timp doar 9% de biblioteci erau prezente în spațiul virtual (19 site-uri; 102 bloguri). Iar noi cunoaștem faptul că astăzi, dacă nu ești pe internet, aproape că nu existi, de vreme ce dintre potențialii utilizatori ai bibliotecilor țării 1 168 000 au conturi pe Odnoklasniki, 760 000 pe Facebook, 250 mii pe Instagram etc. La nivel mondial 51% din populația lumii sunt utilizatori internet și 67% sunt utilizatori unici mobili.

Uneori există un mare dezechilibru între ceea ce doresc utilizatorii într-o bibliotecă și ceea ce primesc cu adevărat. Numai în ultimii ani, bibliotecile au început să se concentreze pe cunoașterea mai bună a utilizatorilor. Chiar și așa, toate studiile, cum ar fi cele făcute de The Pew Internet Research Center, Carnegie UK Trust, Muzeul Bibliotecilor și Arhivei din Marea Britanie, OCLC etc., ajung să aibă aceleași rezultate. Site-ul <https://princh.com/4-important-things-users-want-from-a-library->

[and-how-to-offer-them/](#), publica la 17 iunie 2017, un material, bazat pe cercetări recente în domeniu, care scoate în relief patru lucruri pe care utilizatorii le reclamă bibliotecii:

- un spectru larg de cărți;
- mai multe ore de activitate;
- servicii de bază gratuite;
- ajutorul unor bibliotecari competenți.

Oamenii sunt pasionați de informație și știi că, în cele mai multe cazuri, cărțile și publicațiile periodice sunt cea mai bună sursă de cunoștințe de înaltă calitate. Cu toate acestea, dacă oamenii nu au acces la aceste cărți în biblioteca lor locală, ei vor ajunge în cele din urmă la surse online.

Pentru un bibliotecar este greu să cunoască ce citește fiecare utilizator și, cel mai important, este greu să găsească fondurile necesare pentru a cumpăra mai multe cărți, dar există și alte mijloace pentru a deservi o gamă mai largă de interese, cum ar fi împrumuturile interbibliotecare, donațiile sau chiar e-platforme de cărți și periodice.

Primul gând care vine în mintea unui utilizator atunci când planuiește să meargă la bibliotecă este dacă aceasta va fi deschisă la un moment convenabil pentru el. În general, utilizatorii susțin că ar aprecia orele prelungite, deoarece ar putea petrece câteva ore la bibliotecă după muncă, școală sau în timpul weekend-ului.

Utilizatorii doresc acces liber la informații, dar și la facilitățile bibliotecii. Unul dintre motivele pentru care modelul bibliotecii scandinave este atât de reușit este că oamenii sunt liberi să intre în perimetrul bibliotecii, să navigheze printre rafturi și să rămână cât timp doresc. Ei au încă nevoie de un card de bibliotecă pentru a împrumuta cărți și a utiliza alte servicii, dar nu există nimic care să le împiedice accesul în bibliotecă. Oamenii sunt interesați să împrumute materiale, să studieze sau să aibă acces la resursele online și la toate celelalte servicii bibliotecare interesante pentru ei.

Bibliotecarii sunt apreciați pentru că prezintă comunitatea locală Google. De asemenea, este mult apreciată interacțiunea socială: cea mai bună modalitate de a asigura implicarea utilizatorului în bibliotecă pe termen lung. Dar acest lucru nu se poate

întâmpla dacă bibliotecarii se concentrează pe alte activități care nu reflectă neapărat necesitățile utilizatorilor. Cea mai bună modalitate de a obține o perspectivă internă asupra necesităților utilizatorilor este direct de la ei – pur și simplu prin inițierea unei conversații cu aceștia.

Conform utilizatorilor, o bibliotecă ar trebui să presteze și alte servicii, în afara celor bibliotecare, precum:

- deservire mai bună în sfera tehnologiilor informaționale;
- bibliotecă mobilă;
- servicii de bibliotecă în alte locații;
- cafea.

Existența unui spațiu unde pot fi procurate răcoritoare, cafea, produse de cofetărie este cea mai frecvent menționată schimbare pe care oamenii susțin că i-ar încuraja să folosească biblioteca mai des. Utilizatorii se pot bucura de timpul petrecut la bibliotecă, satisfăcându-și, în același timp, necesitățile de bază fără a părăsi clădirea. În acest fel, nu există întreruperi în activitatea lor, pot petrece mai mult timp în bibliotecă, iar biblioteca poate avea o nouă sursă de venituri. Există biblioteci care au politici stricte privind alimentele și băuturile, precum și biblioteci care oferă servicii minime cu ajutorul automatelor de distribuție. Este loc de reflecție la acest subiect.

Parteneriatele cu instituțiile publice locale, pentru a oferi un mixt de servicii comunitare sau cu organizații externe, pentru a beneficia de alte servicii, sunt două modalități simple de a satisface necesitatea utilizatorului de a obține mai mult de la biblioteca locală. De asemenea, este o modalitate extraordinară de a transforma biblioteca într-un spațiu comunitar, în care utilizatorul poate pur și simplu să vină și să se bucure de câteva ore de lectură, jocuri, să achite taxe, să primească asistență juridică, să bea o cafea sau să socializeze.

Accesul la o rețea Wi-Fi este o cerință de bază în zilele noastre. Calculatoarele cu fir sunt oarecum parte dintr-o epocă care pleacă. Tot mai mulți oameni folosesc dispozitivele mobile în viața lor de zi cu zi. Utilizatorii doresc să folosească propriile lor dispozitive în interiorul bibliotecii și să se conecteze la rețeaua bibliotecii sau să îm-

prumute dispozitive mobile din bibliotecă fără restricții. Bibliotecile publice ar trebui să se adapteze la această nouă schimbare și să găsească o modalitate adecvată de a oferi aceste servicii.

Diminuarea inegalității digitale se impune tot mai mult ca o problemă majoră la cel mai înalt nivel de responsabilitate. În unele țări există politici ferme în această direcție. Uniunea Europeană intenționează să cheltuiască 120 de milioane de dolari pentru lichidarea inegalității digitale. În acest scop, va instala puncte de Wi-Fi gratuit în locurile publice de pe întreg teritoriul comunitar. Se presupune că, începând cu anul 2018, terminale de internet gratuit fără fir vor apărea în peste șase mii de orașe și sate în biblioteci, muzee, spitale, parcuri etc. *Le Figaro* scria că, potrivit comisariatului european pe probleme de economie digitală, Maria Gabrieli, municipalitățile vor decide unde vor fi instalate primele puncte de acces.

Idei pentru bibliotecile viitorului sunt multe și diverse. Cetățenii au vizitat întotdeauna biblioteca pentru informații și, din punct de vedere istoric, informațiile proveneau, în mare parte, din cărți. Dar această realitate se schimbă și, pentru a ține pasul, bibliotecile vor trebui să furnizeze informații în diferite formate și pe diferite platforme pentru a le face accesibile utilizatorilor lor.

Desigur, nu este vorba doar de transformarea cărților tipărite în conținut digital. Oamenii trebuie să poată căuta resurse de pe dispozitive mobile și din alte locații, nu numai din bibliotecă. Din fericire, costurile tehnologiei care ar putea oferi astfel de servicii sunt în scădere; dar dacă bibliotecile nu acționează repede, ar putea pierde o generație de nativi digitali care se așteaptă ca informațiile să fie accesibile când și unde le vor.

Potrivit studiului *Serviciile de bibliotecă în epoca digitală*, realizat de Pew Internet Research Center, respondenții vor să vadă și să obțină în bibliotecile viitorului:

- Acces la materiale și programe de bibliotecă, bazat pe diverse aplicații;
- Acces la tehnologii pentru a testa dispozitive noi;

- Aplicațiile GPS de navigare pentru a ajuta utilizatorii să găsească materiale în spațiile bibliotecilor;

- Terminale și echipamente de împrumut situate în întreaga comunitate, unde oamenii pot să împrumute cărți, filme sau muzică fără a fi nevoiți să meargă la bibliotecă;

- Sisteme de recomandare de carte / audio / video adaptate stilului „Amazon” care se bazează pe comportamentul anterior al utilizatorilor de bibliotecă.

O mare provocare a lumii bibliotecare este **prezervarea și asigurarea securității conținuturilor digitale**, indiferent dacă sunt digitizate sau născute digital. Modernizarea rapidă a tehnologiilor îmbunătățește calitatea vieții oamenilor, dar și o complică în aceeași măsură. Pe un USB care cântărește, de regulă, în jur de 30 de grame, poate încăpea un volum enorm de informații. Dar pentru cât timp? Cum vom folosi dispozitivele de stocare mâine sau peste cinci ani, dacă o generație de tehnologii se schimbă o dată la 3-5 ani? Vor repeta acestea soarta dischetelor și altor dispozitive de stocare? În lumea tehnologiilor lucrurile au tendința de a se precipita foarte repede și sunt necesare soluții de durată. Există riscul de a ne pomeni într-o gaură digitală neagră și de a pierde importante informații și conținuturi culturale pentru generațiile viitoare.

Există organizații care dezvoltă programe și proceduri în vederea prezervării informației digitale. Proiectul PANDORA are ca scop arhivarea paginilor web din Australia. În această direcție se lucrează și în Germania, Estonia etc. Biblioteca Congresului arhivează mesajele de pe platforma de social-media Twitter, începând cu lansarea în 2006. Alte strategii implică migrația, proces prin care informația digitală este transferată permanent pe tehnologii mai noi, pentru a asigura accesibilitatea acesteia, actualizarea tehnologiilor învechite sau crearea versiunilor analogice, în format tipărit, de exemplu.

De aici și ideea editării în format tipărit a enciclopediei on-line Wikipedia. Proiectul grupului media german PediaPress presupune tipărirea a peste 1 000 de volume a câte 1200 de pagini, fiecare conținând circa

patru milioane de noțiuni.

O problemă serioasă pe segmentul prezervării sunt costurile implicate. O altă problemă este selecția conținuturilor. Există documente importanța cărora se vede la depărtare de secole. O altă problemă este proprietatea intelectuală și copyright-ul.

Întrebări fără răspunsuri sunt foarte multe. Există și experiențe, și practici de calitate de la care avem de învățat și Politica privind Prezervarea Digitală / Digital Preservation Coalition a Bibliotecii Naționale a Australiei este una recomandată ca foarte bună. Mai există și un ghid cu strategii și activități, elaborat de Coaliția privind Prezervarea Digitală/Digital Preservation Coalition.

Există două întrebări ce țin de mediul biblioteconomic de la noi pe care trebuie să ni le punem:

- Cum va fi afectată în viitor informația de învechirea tehnologiilor?

- Ce politici, proceduri și acțiuni trebuie luate pentru salvagardarea informației?

Studiile demonstrează, că felul de percepție a bibliotecii de către bibliotecari diferă de percepția bibliotecii de către utilizatori. Bibliotecarii, cum este și firesc, văd biblioteca poziționată la intersecția dintre necesitățile urgente și impactul de durată. Este cel mai mare argument în favoarea bibliotecii, indiferent de categorie. Este bază pentru discuțiile cu fondatorii, dar și filantropii de care depinde în mare parte dezvoltarea și prosperitatea bibliotecii din zilele noastre. Lumea bibliotecară cunoaște numeroase cazuri de acte de caritate în favoarea bibliotecilor, persoane care au înțeles importanța bibliotecilor și au pus umărul pentru a face lumea mai bună, începând cu Andrew Carnegie și până la Bill Gates, Paul Allen, co-fondator Microsoft, David Rubenstein etc. David Rubenstein este unul dintre principalii donatori pentru Biblioteca Congresului, cu donații de zeci de milioane de dolari, susținând în special inițiativele de promovare a cărții și lecturii, precum Festivalul Național al cărții. Lui îi aparțin cuvintele „Abilitatea de a învăța cum să citești și să iubesc lectura m-a adus unde mă aflu astăzi”. Potențialii filantropi de divers calibru trebuie să cunoască faptul

că biblioteca este instituția care poate ajuta persoanele imediat, aici și acum, iar impactul interacțiunii cu biblioteca este de lungă durată.

Din punct de vedere istoric, la baza bibliotecii a stat cartea; informația de calitate era legată de carte. Astăzi, biblioteca modernă a depășit faza de Templu absolut al cărții, nu mai este un sinonim al liniștii totale, deși cartea rămâne a-i fi simbol. Pentru a se adapta schimbărilor, biblioteca de azi și-a asumat alte funcții: spațiu civic important; spațiu pentru diverse servicii și programe gratuite, pentru cursuri de dezvoltare a competențelor pe diverse subiecte, centru pentru tehnologii și acces la internet; expertiza specialiștilor calificați; susținerea învățării pe tot parcursul vieții etc.

Cu toate acestea, ca promotor al cărții, biblioteca încă nu și-a epuizat resursele. Interesul pentru promovarea lecturii, indiferent de format, ca bază pentru cunoaștere este, și va rămâne, viu. Dovadă este **Proiectul Lifelong Readers 2.0. Utilizarea TIC în promovarea lecturii.**

Conform mai multor studii internaționale, nivelul lecturii pe întreg spectrul categoriilor de vârstă este unul foarte scăzut, iar acest fapt provoacă semne de îngrijorare pe plan mondial. Potrivit unor studii pan-europene „Aproximativ 20% dintre adulți nu dețin abilitățile de alfabetizare necesare pentru a funcționa pe deplin într-o societate modernă”. Se estimează că 73 de milioane de adulți europeni nu dispun de calificări peste nivelul învățământului secundar superior, mulți deoarece nivelul lor scăzut de alfabetizare face imposibil progresul lor educațional. Cele mai recente rezultate PISA, Programul OCDE pentru Evaluarea Internațională a Elevilor, arată că „unul din cinci tineri europeni cu vârsta de 15 ani are abilități slabe de citire”. Tema promovării lecturii a fost subiectul mai multor proiecte naționale și internaționale. Unul dintre proiectele mai recente, care urmează să fie realizat pe parcursul anului 2017, este **Lifelong Readers 2.0.**

Proiectul a fost creat cu suportul Comisiei Europene și are scopul promovării comunităților de lectură prin utilizarea tehnologiilor Web 2.0, precum și modela-

rea cititorilor și persoanelor care învață pe tot parcursul vieții în era digitală.

Proiectul reflectă situația actuală din șase țări europene, respectiv: Irlanda, Cipru, Portugalia, România, Grecia și Italia, privind nivelul cititului și scrisului, bunele practici și strategiile inovatoare pentru folosirea sustenabilă a TIC în intensificarea lecturii. De menționat faptul că, LiRe2.0 – la fel precursorul său, proiectul LiRe – afirmă că cel mai eficient mod pentru îmbunătățirea abilităților de citire este lectura de plăcere: lectura pe care noi o alegem din propria noastră voință, anticipând satisfacția pe care o vom obține din actul de lectură.

„Proiectul spulberă abordarea răspândită pe scară largă (mai ales în rândurile părinților și educatorilor) conform căreia tehnologia este inamicul lecturii. LiRe2.0 se bazează pe ipoteza opusă: utilizarea inovatoare a practicilor și resurselor deschise bazate pe TIC care leagă lectura/învățarea informală, nonformală și formală, poate juca un rol semnificativ în îmbunătățirea atitudinii și angajamentului față de lectură și abilitățile de citire; în special în rândurile cititorilor neimplicați și reticenți și cititorilor marginalizați”.

Site-ul proiectului (<http://www.lifelongreaders.org/ro/>) prezintă o gamă largă de materiale, conținuturi, practici de calitate și poate fi foarte util în elaborarea unor strategii pentru utilizarea sistemică a TIC pentru promovarea lecturii. Cele mai bune practici sunt grupate în trei compartimente:

Proiecte(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_projects_collection.pdf);

Programe(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_programs_collection.pdf);

Rapoarte(http://lifelongreaders.org/resources/readingpromotion/LiRe2.0_reports_collection.pdf).

O gamă largă de activități de promovare a lecturii, inclusiv prin utilizarea TIC poate fi accesată pe: http://www.lifelongreaders.org/lire1/actions_ict.html.

Unul dintre cele mai importante produse ale proiectului LiRe 2.0 este Setul de Instrumente LiRe 2.0 (Toolkit-ul) ([Magazin bibliologic nr. 3-4 | 2017](http://</p></div><div data-bbox=)

lifelongreaders.org/resources/toolkit/romanian/#56/z.) compus din următoarele secțiuni:

- Introducere în promovarea lecturii eficiente pentru copii, adolescenți și adulți;
- Orientări pentru promovarea lecturii de succes prin utilizarea TIC în revizuirea instrumentelor digitale care ar putea sprijini promovarea lecturii;
- Idei, acțiuni și activități pentru integrarea TIC în promovarea lecturii;
- Resurse pentru promovarea lecturii prin TIC.

Printre tendințele sociale și procesele tehnologice care vor influența în viitor bibliotecă și profesia de bibliotecar, un loc aparte îl ocupă creșterea concurenței. Această tendință mondială deja se reflectă în activitatea bibliotecilor și dictează schimbări în abilitățile și competențele bibliotecarilor. Recent presa din România scria despre o afacere de peste un milion de euro, dezvoltată de doi foști consultanți, din cărți de specialitate pe care le împrumută angajaților din corporații. Nișa care n-a fost ocupată la timp de bibliotecari a fost ocupată de alții. Despre aceasta ne avertiza și Steve Coffman în *The Decline and Fall of the Library Empire*, 2012.

Profesia de bibliotecar – profesie pensionar?

Profesia de bibliotecar se numără printre profesiile cărora unii specialiști le prezic dispariția în următoarele decenii. Dispariția unei profesii nu se întâmplă brusc. Este adevărat că unele procese pot fi substituite de unele abordări tehnologice, dar până la dispariție e vreme. Profesiile s-au schimbat, s-au modificat întotdeauna. Acum însă, acest proces are loc mult mai repede decât anterior.

Argumentul prin care se explică dispariția profesiei de bibliotecar este digitalizarea colecțiilor și posibilitatea accesării informației 24/7 în rețea. Dacă aducem ca argument faptul că biblioteca de azi este mai mult decât numai cărți și ofertele bibliotecilor pentru populație se extind, lucrurile se simplifică. Specialiștii din Anglia consideră că biblioteca viitorului este despre conexiuni, nu despre colecții. Mai apare problema voluntarilor care, pe

unele segmente, pot înlocui bibliotecarii profesioniști. Biblioteca se bucură încă de loialitatea societății și aici este loc de a face mai mult pentru instituție și profesie.

Viziunea Globală a Bibliotecii.

Viitorul bibliotecii este foarte incert. Problemele cu care se confruntă comunitatea bibliotecară internațională se înmulțesc și devin tot mai complicate. De la înălțimea cartierului general IFLA acestea se văd în toată amploarea lor. În aceste condiții, IFLA s-a angajat să faciliteze o discuție globală privind elaborarea Viziunii Globale a Bibliotecii.

Pe parcursul anului 2017 IFLA a organizat ateliere în toate regiunile lumii (Washington DC, Yaoundé, Alexandria, Buenos Aires, Singapore, Madrid etc) cu actori cheie din domeniul bibliotecilor din aproximativ 140 de țări. Atelierele s-au axat pe consolidarea legăturilor în domeniu, au contribuit la identificarea viitoarelor provocări și oportunități și au ierarhizat acțiunile pe care le-ar putea lua mediul biblioteconomic, ca răspuns la schimbările rapide în societăți. Participanții au prezentat diverse puncte de vedere, privind tendințele sociale și tehnologice la nivel mondial.

Pentru a implica mai multă lume și a aduna mai multe idei, la 21 august 2017, la Conferința IFLA din Wrocław, Polonia, IFLA lansează site-ul de vot online Viziunea Globală IFLA. IFLA îndeamnă fiecare bibliotecar din orice țară să se implice pentru a face această conversație cu adevărat globală.

Șase întrebări – fiecare cu 10 opțiuni posibile – au fost selectate pe baza rezultatelor atelierelor regionale. Inițial a fost anunțată dată limită pentru votul on-line, 30 septembrie, după care a fost extinsă până la 16 octombrie. La votul online au participat peste 22 000 de persoane. IFLA va aduna toate ideile expuse pentru a elabora o foaie de parcurs globală a bibliotecii pentru viitor.

Răspunsurile întrebărilor-cheie vor ajuta la unificarea mediului biblioteconomic în fața provocărilor cauzate de o globalizare tot mai mare. În discuții au fost antrenați profesioniști din domeniul biblioteconomic dar și din domeniile adiacente.

Dave Snowden, fondator și director științific la „Cognitive Edge”, afirma: „până când schimbi modul în care oamenii gândesc despre trecut și prezent, pierzi viitorul”. El a avertizat, de asemenea, lumea bibliotecară cu privire la limitele de acceptare a modelelor, pericolele supraspecializării și stabilirea deterministă a obiectivelor. „Dacă ai obiective specifice, pierzi pe parcurs oportunitățile. Noi ne concentrăm mai mult pe măsurare decât pe aceea ce este de măsurat”, – a mai menționat acesta.

Snowden a pledat cauza experimentelor la scară mică și eficiente, din punct de vedere energetic pentru a pregăti cel mai bine schimbarea. „Evoluția este despre noroc, nu despre potrivire. Cultivarea abilității de a vedea incoerent este esențială pentru inovare, iar bibliotecarii sunt custozii incoerenței”, a mai menționat acesta, pledând pentru capacitatea de a cultiva abilitățile de a recombina și reutiliza pe căi inovative.

„Știrile false” și proliferarea lor prin internet a fost un subiect discutat pe tot parcursul sesiunilor. Futuristul și autorul de ScienceFiction Karl Schroeder, percepe această temă ca „antilibRARY/antibibliotecă”. „Antibibliotecă” se caracterizează prin viteză, eficiență, dematerializare și egalitate, însemnând că toate informațiile sunt tratate la fel, și nu există nici o modalitate de a stabili autenticitatea sau autoritatea. „Cancerul informației este că aceasta nu conține cunoștințe”, a spus Schroeder. Un alt, probabil, previzibil, fir de discuții pe tot parcursul întrunirii a fost importanța materialității, inclusiv a colecțiilor fizice, clădiri și oameni într-o lume din ce în ce mai digitală. Schroeder a abordat, de asemenea, modul în care bibliotecile ar putea localiza preocupările de nivel mondial și servi ca portaluri pentru contextualizarea și schimbul de cunoștințe la nivel mondial într-un context local.

Atelierele au inclus o serie de discuții în jurul valorilor bibliotecii și a punctelor forte, provocările cu care se confruntă profesia și societatea, precum și potențialele soluții, ca parte a dezvoltării unei viziuni globale

pentru un domeniu biblioteconomic unit.

„Credem cu tărie că numai un domeniu biblioteconomic unit și conectat va fi în măsură să realizeze adevăratul potențial al bibliotecilor: de a construi în cunoștință de cauză societăți alfabetizate și participative”, declara în cadrul dezbaterilor secretarul general IFLA, Gerald Leitner. Acesta a mai menționat și faptul că „deși unii cred că soluția pentru provocările viitorului este de a ridica ziduri, IFLA consideră că soluția este de a dărâma ziduri. A dărâma zidurile din mintea noastră și a dărâma zidurile dintre biblioteci pentru a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor”. Iar noi cunoaștem faptul că îmbunătățirea calității vieții cetățenilor este misiunea bibliotecii publice. Evoluția discuțiilor poate fi urmărită pe site: <https://globalvision.ifla.org/>. Raportul privind viziunea este programat să fie publicat în ianuarie, 2018.

IFLA consideră că, crearea viziunii globale a unui domeniu biblioteconomic unit și conectat va ajuta să înfruntăm provocările viitorului și, totodată, să edificăm societăți culte, informate și participative. Angajamentul privind domeniul biblioteconomic niciodată n-a fost mai prezent în activitățile IFLA. Discuția despre viziunea globală a bibliotecii este binevenită și foarte curioasă. Să sperăm că acest brainstorming internațional va genera un produs care va ghida domeniul în furtuna perfectă cu care se confruntă lumea bibliotecară la moment.

Cât despre implicarea bibliotecilor în promovarea și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, dacă simplificăm lucrurile, constatăm că ODD înseamnă dezvoltarea resurselor, serviciilor, produselor, facilităților etc., care sunt egale cu grija pentru utilizator, pe de o parte și promovarea bibliotecii, a resurselor, a serviciilor, a produselor, a evenimentelor și activităților care este egală cu grija pentru bibliotecă, profesie, bibliotecar și, respectiv, cu asigurarea viitorului bibliotecii, pe de altă parte.

Conferința IFLA 2018, care va avea loc între 24-30 august 2018 în Malaysia, va avea ca temă principală: „Transformarea bibliotecilor, transformarea societăților”, iar

sloganul activităților va fi „Să ajungem acolo unde-i greu de ajuns”. Și tema, și sloganul

sunt perfect aplicabile și pentru bibliotecile din Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. DALY, Jimmy. 5 Bright Ideas for the Libraries of the Future [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <https://statetechmagazine.com/article/2013/02/5-bright-ideas-libraries-future> .
2. DOI foști consultanți fac un milion de euro pe an din cărți de specialitate pe care le împrumută angajaților din corporații [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <https://www.newmoney.ro/doi-fosti-consultanti-fac-un-milion-de-euro-pe-an-din-carti-de-specialitate-pe-care-le-imprumuta-angajatilor-din-corporatii/> .
3. LEGEA cu privire la biblioteci [on-line] [Accesat 29.10.2017]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>.
4. LIRE 2.0. Welcome to the Lifelong Readers 2.0! [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://www.lifelongreaders.org/ro/>
5. MILLER, Rebecca T. The Job Outlook: In 2030, Librarians Will Be in Demand | Editorial [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <http://lj.libraryjournal.com/2017/10/opinion/editorial/job-outlook-2030-librarians-will-demand-editorial/> .
6. RECOMANDĂRI #diez: Cele mai bune librării online din Moldova unde poți găsi colecții impresionante de cărți [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://diez.md/2017/02/14/recomandari-diez-cele-mai-bune-librarii-online-din-moldova-unde-poti-gasi-colectii-impresionante-de-carti/>.
7. STRATEGIA de consolidare și modernizare a rețelei bibliotecilor publice teritoriale 2017-2020 [on-line] [Accesat 29.10.2017]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Strategie-bpt-2017-2020.pdf> .
8. THE UK no longer has a national public library system [on-line] [Accesat 25.10.2017]. Disponibil: <https://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2017/oct/19/uk-national-public-library-system-community>.
9. **БИБЛИОТЕК стало меньше на треть, а тираж книг и брошюр уменьшился в два раза** [on-line] [Accesat 20.10.2017]. Disponibil: <http://udf.by/news/kultura/161730-bibliotek-stalo-menshe-na-tret-a-tirazh-knig-i-broshyur-umenshilsya-v-dva-raza.html>.